Høringssvar: Regional plan for nettinfrastruktur for energi, forslag til planprogram

Til: Innladet Fylkeskommune

Fra: Sør-Østerdal interkommunale politiske råd (SØIPR)

29.10.2026

Sammendrag
SØIPR støtter pilotarbeidet og vil understreke at kraftforsyningen i Sør-Østerdal ikke bare er et regionalt næringsspørsmål. Regionen er en bærebjelke i norsk totalforsvar og ligger i et område som er viktig for transport og forsyning mellom Norge og Sverige.

Kraftnettet må dimensjoneres for dette. Vi ber om at planprogrammet (1) legger totalforsvar og nasjonal beredskap til grunn som førende premiss, (2) gjør samfunnssikkerhet og beredskap til eget utredningstema, (3) lager en egen prosjektpakke for Østerdalen, (4) tar med Åmot som knutepunkt for jernbane og vei mot Sverige, (5) prioriterer raske tiltak i eksisterende nett og bedre geografisk kobling av forbruk og produksjon, og (6) sikrer kommunene ressurser og forutsigbarhet, med statlig medvirkning, i oppfølgingen.

1. Et nasjonalt perspektiv
Nettplanen handler om mer enn å skaffe industritomter strøm.
Sør-Østerdal huser funksjoner som er avgjørende for landets sikkerhet og for samfunnets evne til å fungere i krise. Kraftforsyning er forutsetningen for dem alle.

Når nettet ikke har kapasitet eller leveringssikkerhet, rammer det ikke bare kommunene, men Norges evne til å forsvare seg, ta imot alliert støtte og holde viktige transportårer åpne. Det kan i den sammenheng nevnes at alliert mottak, når det er ferdig utbygd, skal kunne ta imot min. 5000 pax (Brigadestørrelse) med tilhørende kjøretøy og utstyr.
Vi mener derfor at planprogrammet må behandle regionen som en nasjonal infrastrukturregion, og at behovet må vurderes opp mot nasjonale mål, ikke bare lokal etterspørsel.
På toppmøtet i 2023 vedtok NATO felles allierte mål for motstandsdyktighet. Målene bygger mye på NATOs grunnleggende forventninger til motstandsdyktighet fra 2016 og 2021 (Seven Baseline Requirements). Punkt 2 i dette er «Sikre en robust kraftforsyning».
Motstandsdyktighet og beredskap bør med bakgrunn også i dette ligge til grunn for det videre arbeidet med planen.

2. Totalforsvaret er den største driveren
Sør-Østerdal er et beredskapsområde av stor nasjonal betydning. Dette omfatter Rena Garnison og Terningmoen Garnison, i tillegg til Regionfelt Østlandet og Rødsmoen skyte- og øvingsfelt.

Langtidsplanen for forsvarssektoren legger til grunn at Terningmoen frem til 2036 skal bli felles rekruttskole for Hæren, med kapasitet til å utdanne 1 800 rekrutter fire ganger i året. Det gir økt effektbehov og høyere krav til leveringssikkerhet i Elverum og Åmot, i et nett som

allerede er presset. Innlandet fylkeskommune har selv pekt på at kraftforsyning er en av forutsetningene for beredskap, og at forsvarsevnen svikter når infrastrukturen svikter.

Vi ber om at planprogrammet:
gjør forsyningssikkerhet og beredskap til eget tema i konsekvensutredningen, med risiko- og sårbarhetsanalyse etter plan- og bygningsloven § 4-3, vurderer sårbarheten ved få innmatingspunkter (Rendalen, Vang, Minne) og alternative forsyningsveier ved utfall av en enkelt linje eller stasjon (N-1), legger til grunn militære anlegg, sykehus, vann og avløp, ekom og drivstoff som kritiske kunder, sikrer at reinvesteringer i aldrende anlegg (Rena og 66 kV-nettet) ikke svekker forsyningen mens de pågår. Regionen har erfaring med sårbarhet: Braskereidfoss kraftverk ble skadet høsten 2023.

3. Åmot som knutepunkt mot Sverige og NATO
Åmot har i dag størst kraftproduksjon i regionen, men ingen kraftkrevende industri. Det gir et godt utgangspunkt for å koble forbruk og produksjon tett sammen. Åmot og andre kommuner som ønsker det, bør kunne ta imot ny aktivitet nær sine trafostasjoner.
Det gir lavere nettkostnad, mer lokal verdiskaping og en forsyning som understøtter både transport og beredskap. Da Åmot ligger ved Rørosbanen og Rv3 og har en sentral plass i en satsing på bedre forbindelser for tog mellom Norge og Sverige, også for militær mobilitet og forsyning. Jernbane, ladeinfrastruktur, terminaler og logistikk krever effekt og stabil forsyning.

Åmot har i dag størst kraftproduksjon i regionen, men ingen kraftkrevende industri. Det gir et godt utgangspunkt for å koble forbruk og produksjon tett sammen. Åmot og andre kommuner som ønsker det, bør kunne ta imot ny aktivitet nær sine trafostasjoner, for eksempel Hovdmoen ved Rørosbanen og Rv3. SØIPR er kjent med at det bl.a. Finnes intensjonsavtale mellom kommune og kraftaktør, som har til hensikt å se på alternative løsninger for raskere kraftproduksjon og -forbruk lokalt, såkalt "off grid" eller "bak måleren-konsept". I dette fylkeskommunale planinitiativet ber vi om at dette vurderes fordi det gir lavere nettkostnad, mer lokal verdiskaping og en forsyning som understøtter både transport og beredskap.

4. Kunnskapsgrunnlag for Sør-Østerdal
Nettsituasjonen er allerede en flaskehals for samfunnsutviklingen. Klosser Innovasjon utredet kraftsituasjonen for SØIPR i 2024. De 25 største bedriftene oppgir et effektbehov på 319 MW, og nye industriområder trenger ytterligere 189 MW. Nettet har ikke kapasitet til dette. Regionen produserer langt mer enn den bruker over året, men har lite regulerbar kraft og importerer om vinteren, når effektbehovet er størst.

Kommunene er ulikt stilt. Elverum er regionsenteret, men begrenses av linjekapasiteten via Heggvin/Hamar. Grundsetmoen alene har et fremtidig effektbehov på 105 MW. Ifølge Klosser-rapporten mister regionen etableringer på grunn av nettet, ikke på grunn av arealknapphet eller arbeidskraft.

Elvia peker på de samme flaskehalsene. Transformeringen i Rendalen og Vang begrenser både forbruk og produksjon. Deler av 66 kV-nettet er fra 1960-tallet, og det er reservasjonskøer for kunder over 5 MW. Elvia har også satt opp tiltak for Sør-Østerdalen 2025–2035, blant annet økt kapasitet mellom Elverum og Vang og mellom Elverum og Hamar. Riksrevisjonens gjennomgang viser at problemet er nasjonalt: også i regionalnettet melder mange nettselskaper om for lite kapasitet.

5. Faglige innspill
Egen prosjektpakke for Østerdalen.
Pakken bør dekke Rendalen, Vang og Minne som innganger til sentralnettet, Rena/Rødsmoen, og linjene mot Elverum og Hamar.
Utnytt eksisterende nett først. Klosser anslår at temperaturoppgradering kan gi 20–40 % mer overføringskapasitet på aktuelle linjer. Fjernvarme og bioenergi frigjør strøm til oppvarming. Slike tiltak går raskere enn nye linjer og bør være første trinn.
Effekt, ikke bare energi. Vind og sol bidrar til energibalansen, men lite til effekt på kalde vinterdager, som er når beredskapsbehovet er størst. Planen bør vurdere regulerbar kraft, lagring og fleksibelt forbruk i industriområder.
Ledetid. Ny produksjon tar 6–12 år fra idé til drift. Det er et sterkt argument for tidlig avklaring av traséer og gjenbruk av kunnskapsgrunnlag i konsesjonsløpet.

En mener det er riktig som det påpekes i punkt 9.3 nummer 5, at en allerede nå skal se på mulighetene for planlegging av en ny fremtidig overføringsledning mellom Midt-Norge og Østlandet.

Planens handlingsprogram bør vise ulike utviklingsprosjekter som ikke når opp i denne runden, slik at en allerede nå ser langt frem, og har en plan for kommende videreutvikling, jf. 3. avsnitt under punkt 9.4.

6. Regional planbestemmelse
Regional planbestemmelse i henhold til PBL §8-5 som det er referert til i punkt 3.2 i planprogrammet kan fastsette at det for inntil 10 år nedlegges forbud mot at det blir iverksatt særskilt angitte bygge- eller anleggstiltak uten samtykke innenfor nærmere avgrensede geografiske områder. Det er viktig at planen på en god måte viser hvilke konsekvenser dette kan få for kommunenes mulighet for å styre arealbruken i disse områdene. Dersom en slik bestemmelse skal benyttes i en regional plan, er det svært viktig med god dialog for å finne gode og realistiske trasevalg som ikke unødig hemmer annen utvikling i den enkelte kommune.

7. Samordning, kommunenes rolle og statens ansvar
Kommunene har plan- og vedtaksmyndighet og må få ressurser og forutsigbarhet til å følge opp planen. Siden behovet i stor grad er nasjonalt, bør staten delta i prioritering og finansiering, og planen bør samordnes med kommunale energistrategier, retningslinjene for sol- og vindkraft og forsvarssektorens egne planer. Klossers rapport fra 2024 kan brukes direkte som kunnskapsgrunnlag.

SØIPR stiller gjerne på arbeidsverksteder og bidrar med kunnskap og kontakt med næringslivet.

Med hilsen

Ole Erik Hørstad
Politisk leder

Leif Harald Walle
Daglig leder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur